

Steven Paas, 'Christenen met eenzijdige Israëlliefde isoleren bepaalde Bijbelteksten'

“Jezus en de apostelen hebben de oudtestamentische beloften aan Israël niet uitgelegd alsof ze vervuld moeten worden door het etnische of nationale Israël”, stelt Steven Paas. De theoloog is erg kritisch op een beweging die sinds de vorige eeuw uitermate populair is binnen de christelijke wereld: het christenzionisme. Onlangs waarschuwde hij ook voor een vermenigting tussen Trumpisme en christenzionisme. CIP.nl stelt Paas een aantal vragen hierover. “Christenen met eenzijdige Israëlliefde isoleren bepaalde Bijbelteksten”, aldus de theoloog.

Wat bedoelt u met christenzionisme en waarom heeft u moeite met deze beweging?

“Het woord christenzionisme komt van de uit Amerika overgewaaide term ‘Christian Zionism’. Het slaat op christenen, die het ‘zionisme’ steunen. Dat is een sterke politieke en religieuze stroming binnen het Jodendom, die terugkeer beoogt van Joden naar het door oudtestamentisch Israël bewoonde land, waarop zij menen exclusieve Bijbelse rechten te hebben inclusief een uitzonderlijke toekomst. Dat het zionisme aan kracht heeft gewonnen, is begrijpelijk als reactie op de schandelijke antisemitische traditie in de Westerse cultuur, uitmondend in de Holocaust. Het is begrijpelijk dat na-oorlogse Westerse christenen, mede uit schaamte of schuldgevoel, sympathie hebben voor het Joodse volk en het bestaan van de staat Israël van harte erkennen.

Maar daarmee is nog niet verklaard waarom christenen het christenzionisme zouden aanhangen. Er zit namelijk iets ongerijms in dat samengestelde woord. Want christenen worden gekenmerkt door hun geloof in Jezus Christus en Zijn wederkomst, terwijl de meerderheid van de zionisten vanuit hun talmoedische traditie Jezus als Messias juist afwijst en vaak een eigen messias verwacht. Daarom willen niet alle christenen, die geloven in een uitzonderlijke positie en toekomst voor Israël, Christenzionisten worden genoemd.

Ik spreek daarom liever over ‘israëlisme’, een bredere beweging van christenen die op bepaalde manieren positief of negatief (!) gefascineerd zijn door het volk, het land en de religie van het na-Bijbelse fysieke Israël, of ‘Sion’. Ons gaat het dan vooral om de broeders en zusters, die menen dat God aan de Joden binnen en buiten het moderne Israël een sleutelrol heeft gegeven in de heilsgeschiedenis. Sommigen denken dat de Joden zonder Christus het heil bereiken. Anderen verwachten vóór de wederkomst een massale of volksbekering van de Joden tot Christus, met als gevolg een wereldwijde bloeitijd voor geloof en kerk. Weer anderen verwachten voor Israël ná de wederkomst een periode van heil en universele regering door Christus vanuit Jeruzalem.

Mijn hoofdbezwaar tegen dit ‘israëlisme’ is dat in kerk, theologie en geloof accenten worden verschoven naar ongegronde verwachtingen voor het Joodse volk en de kerk, waardoor de centrale en unieke plaats van Christus onder druk komt te staan.”

Aan de andere kant: voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog was de unieke plaats van het Joodse volk in Gods heilsplan helemaal uit zicht verdwenen. Dit resulteerde in de populariteit van de vervangingstheologie en zelfs het theologisch goedpraten van de Holocaust, omdat dit Gods oordeel zou zijn.

“Ik beschouw deze negatieve fascinatie ten aanzien van het Joodse volk als een van de twee extreme uitersten binnen het ‘israëlisme’”, maakt Paas duidelijk. “Met beide ervan kunnen we snel klaar zijn. Om te beginnen, de mening dat er twee wegen van redding zouden bestaan in Gods heilsplan, de weg van het judaïsme voor de Joden zonder Christus en de weg van het christelijk geloof voor de niet-Joden met Christus. Een extreem gevolg van deze gedachte, voorkomend onder ‘christenzionisten’, kan zijn de idolisering of verheerlijking van Israël, het zogenaamde filosemitisme. Verder, de mening van vervanging waarop uw vraag duidt. In die, vaak als karikatuur gepresenteerde, opvatting zou in Christus de kerk de plaats hebben ingenomen van Israël en daarom zou dan Gods heilsplan niet meer gericht zijn op het Joodse volk.

Een mogelijke vergaande consequentie van deze vervangingsgedachte is het afschuwelijke verschijnsel van Jodenhaat of antisemitisme. Het is opvallend dat gevoelens van filosemitisme bij christenen, die het judaïsme als verwante en voor Joden legale heilsweg beschouwen, in tijden van verwarring en teleurstelling kunnen omslaan naar uitingen van antisemitisme. In onze naoorlogse tijd maken christenen vaak een tegengestelde omslag, die van antisemitisme naar filosemitisme. Beide bewegingen druisen in tegen het Evangelie omdat zij Christus uitschakelen, dat wil zeggen door in een ‘twee-wegen-leer’ een weg naast Hem te veronderstellen, of door de heilsweg van Christus als het ware af te sluiten of te belemmeren voor het Joodse volk.”

U kunt christenen toch niet kwalijk nemen dat christenen uitdrukking geven aan uitzonderlijke opvattingen, gevoelens en verwachtingen met betrekking tot Israël en het Joodse volk? De Bijbel staat boordevol beloftes voor het Joodse volk en Jezus heeft als Jood nooit een nieuwe religie gesticht.

“Jezus Christus heeft aan Israël zijn meest wezenlijke en verst strekkende betekenis gegeven, door alle oudtestamentische heilsprofetieën tot vervulling te brengen. Hij laat deze verbondsbeloften van kracht zijn in Hemzelf voor alle volken, inclusief het Joodse volk. In Hem zijn al Gods beloften ‘ja en amen’ (2 Kor.1:20). Daarom wil ik Jezus Christus eren en de unieke en centrale plaats erkennen, die Hij als de Zoon heeft in Gods heilsplan voor de wereld. In het Oude Testament heeft God het volk Israël in het bijzonder uitverkoren om dit heilsplan aan de wereld te laten zien. Christus heeft deze rol tot finale bestemming gebracht in Zichzelf, ten behoeve van de wereld. Het is inderdaad van belang om in te zien dat Jezus een Jood van vlees en bloed was. Dat onderstreept de zich naar ons neerbuigende liefde van God die in Zijn Zoon voor ons mens is geworden.

Het benadrukt ook dat Hij de opdracht van oudtestamentisch Israël heeft verwerkelijkt door het Evangelie bereikbaar te maken voor alle volken, waaruit Hij zijn kerk verzamelt. Jezus heeft nooit een eigen religie gesticht. Hij vormt de verbinding met alle ware gelovigen uit het Oude Testament, de aartsvaders, profeten en het overblijfsel van Israël die hun knie voor Baäl niet hebben gebogen (1 Kon. 19:18). Maar we moeten wel bedenken dat het bevrijdende Evangelie totaal iets anders is dan het judaïsme en de andere religies, die ondanks hun waarheidsmomenten, de menselijke opstand tegen God hebben gehandhaafd en Jezus als Heiland hebben verworpen.”

Volgens de Bijbel heeft God een eeuwigdurend plan met het Joodse volk. U lijkt hiertegen in te gaan. U vindt dat er sinds de komst van Jezus een einde is gekomen aan Gods plan met Zijn volk?

“Gods plan met Israël is ‘eewig’ in die zin dat het is ingebed in en ten dienste staat aan Zijn heilsbeloften voor de hele wereld van alle tijden. In Christus is Gods heilsplan opengeboren naar alle volken. Alle mensen, zowel Joden als heidenen, die Jezus als hun Verlosser aannemen, vormen het nieuwtestamentische volk van God. Dus, Gods plan met heidenen en uiteraard ook met Joden (!) gaat in Christus verder. Daarin gaat er voor Israël niets verloren. Israëlieten isoleren bepaalde Schriftgedeelten, lezen die extreem letterlijk en geven zich geen rekenschap van de ware context in de hele Bijbel. Zij passen die perikopen eenzijdig toe op het huidige Israël en het Joodse volk. Dit voert hen weg van de christocentrische betekenis van de Schrift, inclusief de ware betekenis van Israël. Op die manier wordt de bredere en universele strekking verduisterd die de hele Schrift heeft in Christus.”

U kunt stellen dat dat Israëlieten Bijbelteksten isoleren. Tegelijkertijd leven we in een unieke tijd. Sinds 1948 beschikken de Joden over een eigen staat. Steeds meer Joden keren vanuit de hele wereld terug naar ‘het beloofde land’. Talloze Bijbelteksten spreken over die terugkeer. Bovendien groeit de groep Messiasbelijdende Joden. Uw antwoorden doen op z’n minst vermoeden dat u blind bent voor deze bijzondere beweging.

“Ik ben zeker niet blind voor bepaalde boeiende en historisch betekenisvolle gebeurtenissen in het Midden-Oosten en elders. Maar voor het verstaan van de aard en verwerkelijking van Gods heilsplan vormen ze wat mij betreft geen leidraad. Jezus en de apostelen hebben de oudtestamentische beloften aan Israël niet uitgelegd alsof ze in het heden of in de toekomst zouden moeten worden vervuld door het etnische of nationale Israël. Zij pasten dergelijke beloften vrij toe op de gemeenschap van het volk van God in hun tijd, dat bestond uit Joden en heidenen, of op de nieuwe schepping. Gods beloften aan het etnische en nationale Israël zijn in Christus vervuld door de gemeenschap van zowel Joden als heidenen, die tot stand is gebracht door de offerdood en opstanding van de Messias van Israël. Dat vernieuwde volk van God met de Messias in het centrum heeft de heidenen verwelkomd tot deelname aan het herstel van Israël dat al was begonnen en dat na een periode van verdrukking tot het hoogtepunt zal komen in het eeuwige leven in Gods nieuwe schepping. Het nieuwe Israël is op geen enkele manier een vervanging van het Joodse volk, maar het is de gemeenschap van de gelovigen in Christus van alle tijden en plaatsen, bijeengebracht uit alle volken, inclusief het Joodse volk.”

‘Wie Israël aanraakt, raakt Zijn oogappel aan’, is één van de vele Bijbelteksten die wijst op de unieke verbintenis tussen God en het Joodse volk. Hoe legt u deze Bijbeltekst uit?

“Ik betwijfel beslist niet Gods liefde voor het Joodse volk, maar die liefde geldt in Christus voor alle volken. Israël verliest die liefde niet maar deelt die nu met alle volken. Het unieke nieuwtestamentische volk van God wordt gevormd door de kerk (of de gemeente) van Christus, Zijn Lichaam, dat bestaat uit alle gelovigen van alle tijden en plaatsen. In hen verwerkelijkt Hij Zijn bedoeling met het ware Israël, Zijn ‘oogappel’ (Dt. 32:10; Ps.17:8; Zach.2:8). God heeft hen verkozen uit alle naties van de aarde. Het Lichaam van Christus omvat alle Joden en niet-Joden die zich in het geloof hebben overgegeven aan Jezus, als hun Messias en Redder. Zij die geloven in Christus, vertegenwoordigen ook het Koninkrijk van God, dat nu al regeert in hun vernieuwde harten en levens. Na Zijn wederkomst zal Christus ten volle regeren over de hele vernieuwde schepping, dus ook over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Van die verwachting leeft een christen.”

Dr. Steven Paas sr. is theoloog. Hij publiceert onder andere over visies op de relatie tussen het Oude en Nieuwe Testament en de consequenties ervan voor Kerk en Israël.